

ČASOPIS ZA KULTURU HRVATSKOSRPSKOGA KNJIŽEVNOG JEZIKA
IZDAJE HRVATSKO FILOLOŠKO DRUŠTVO
ZAGREB, PROSINAC 1962. GODIŠTE X

PATRONIMIJSKI RJEČNIK ILI ONOMASTIKON KAO KRAJNI CILJ SKUPLJANJA I IZUČAVANJA ANTROPONIMIJSKE GRAĐE

Pavle Rogić

I

Pod onomastikom u najširem smislu riječi razumije se izučavanje vlastitih imena, bilo osobnih (ime i prezime), bilo mjesnih (tj. lokaliteta), bilo etnika. U nauci, međutim, često se naziv onomastika upotrebljava i u užem smislu, tj. samo za izučavanje vlastitih ili ličnih imena, pa su tako onomastika i antroponimija (grč. *ánthrospos* = čovjek, *ónoma* = ime) sinonimni nazivi. Kako se nauka danas sve više diferencira prema građi koju obrađuje, u nauci sve više preteže naziv antroponimija. Izučavanjem mjesnih imena ili lokaliteta bavi se toponomastika (grč. *tópos* = mjesto, kraj, položaj).

U suvremenoj lingvistici i historiji svih naroda pridaje se onomastici u najširem smislu riječi naročita važnost. Spomenut ću samo jednu činjenicu koja to najbolje potvrđuje. Sve ono što današnja nauka zna o davno izumrlim narodima i jezicima u primorskoj i kontinentalnoj Evropi (Iberi, Liguri, Etruščani, Kelti) osniva se na vlastitim imenima i na imenima lokaliteta koja su se sačuvala.

Mi ćemo se u ovom članku ograničiti na onomastiku u užem smislu ili antroponimiju kao najmlađu granu suvremene lingvistike, kojoj se i u našoj državi u novije vrijeme poklanja zaslužena pažnja.

Vlastito ime razlikuje se od općeg imena ili apelativa time što se vlastito ime odnosi na određeni individualitet. Gramatičke razlike među njima nema i po mišljenju jednog modernog lingviste¹ vlastita imena su najindividualnije

¹ Michael Breal, *Essai sémantique*, p. 182.

imenice, to su supstantivi »par excellence«. Ako opća imenica postane vlastito ime, ona gubi u ekstenzitetu, a dobiva u intenzitetu, i obrnuto (isp. rimsko vlastito ime Caesar, koje u njem. jeziku i u slavenskim jezicima postaje opća imenica Kaiser i car, ili ime junaka ljubavnih pustolovina u španjolskoj legendi Don Huan i opću imenicu u svima jezicima donžuan, sa značenjem zavodnik, raspušten čovjek: obrnuti proces pokazuje lat. pridjev augustus, koji je postao vlastito ime cara Oktavijana).

Antroponimijska istraživanja imaju kao zadatak da objasne postanje ličnog (individualnog) i porodičnog imena ili patronimika (grč. pridjev patronymikos = koji se tiče oca, koji se odnosi na oca, koji treba da označi očinstvo jedne osobe), da ime, po mogućnosti, lokalizira i utvrdi gdje i kada se prvi put javlja, da uoči i izloži promjene u njegovu historijskom razvitku, u vezi s različitim onomastičkim sistemima, da poređujući sa suvremenim antroponimijskim stanjem konstatira da li je porodično ime u određenoj oblasti iščezlo izumrcem ili seljenjem i da pruži geografsku raširenost imena na čitavom jezičnom području. Dok se svi ti elementi, bez većih teškoća, mogu utvrditi za lično (individualno) ime, fiksiranje porodičnog imena mnogo je teže postići, pa nema sumnje da će jedan dio porodičnih imena ostati zauvijek neobjašnjen, jer pri stvaranju porodičnog imena djeluju često najraznovrsniji i najsubjektivniji utjecaji.

Izbor ličnog (individualnog, rođenog) imena je slobodan i u svima indoevropskim jezicima pomoću naročitih nastavaka mogu se tvoriti mnogobrojne varijacije ličnog imena (deminutivi, hipokoristici, augmentativi, pejorativi). To je od velike važnosti, jer su u našoj antroponimiji od ličnih imena i njihovih varijacija izvedena mnoga porodična imena ili prezimena. Zanimljivo je stoga pratiti motive koji djeluju na izbor ličnog imena.

Naši preci vjerojatno su donijeli sa sobom neka lična imena, koja su se sačuvala do danas. To su imena koja se susreću i u drugim slavenskim jezicima, a sastoje se ponajviše od dva člana. To su po svoj prilici imena tipa Branimir, Branislav, Braslav, Budimir, Desimir, Radoslav i sl. Ta su imena morala dugo živjeti, kako nam svjedoče mnogobrojne stare isprave, a to je i shvatljivo, jer je od najstarijih vremena pri izboru imena novorođenog djeteta bio važan motiv: čuvanje porodične tradicije. I danas još mnogi roditelji žele da im djeca nose imena najbližih predaka s očeve i materine strane. Kad su naši preci počeli primati kršćanstvo, narodna su imena kao nosioci poganstva postepeno iščezavala i na njihovo mjesto došla su biblijska i svetačka imena. Utjecaj crkve pri izboru imena bio je naročito jak kad je na Koncilu u Tridentu (1563) donesen zaključak da se pri krštenju moraju davati svetačka imena. Renesansa, pod utjecajem humanizma, oživljava antička imena, ali je to kod nas ograničeno na mali broj patricijskih i plemićkih porodica. U 19. stoljeću buđenje nacionalne svijesti i utjecaji književnosti ostavljaju dubokog traga u davanju imena. Šenoina

Branka dala je mnogim Brankama u Hrvatskoj svoje ime, isto tako Kumičićeva Neda, da ne govorimo o Damiru i drugim imenima iz Zagorkinih romana. Narodna pjesma, naročito među Srbima, služila je mnogim roditeljima kao izvor pri izboru djetetova imena. Politički motivi bili su također živi, pa su pristaše političkih stranaka često davali svojoj djeci imena stranačkih vođa. U tome se nekad išlo i suviše daleko, kao što dokazuju imena Sovjetka (Podgora, Sali kod Zadra), Darvin (Podgora), Melis (početna slova imena Marks, Engels, Lenjin, Staljin, Podgora). Ima roditelja koji biraju za svoju djecu neobična i ekscentrična imena, ima opet koji više vole obična imena. Zvučni elementi traže se također dosta često u imenu djetetovu. Moda ili težnja za suvremenosti i ovdje vrši snažan utjecaj već od najstarijih vremena. Kult svetaca u srednjem vijeku donosi u upotrebu imena najpoznatijih svetaca, zbog mode građanski stalež prima rado imena koja su se uobičajila među aristokratima, iz dinastičkih razloga plemići i činovnici davali su svojoj djeci ime vladarevo ili nekog člana vladarske porodice. Ilirski preporod i ideja slavenske uzajamnosti donosi slavenska imena, naročito ruska, a danas imena čuvenih filmskih glumaca i glumica, opernih pjevača, sportskih prvaka nose mnoga djeca. Zanimljiva je činjenica da se proces pri izboru imena u srednjem vijeku ponavlja i danas, samo u obrnutom smislu. Nekada su biblijska i svetačka imena istisnula narodna imena, u naše doba događa se obrnuto, narodna imena snažno potiskuju crkvena kalendarska imena ne samo u gradovima nego i u selima.

Modi treba pripisati i sve veći običaj po gradovima što se djeci daju tuđa imena u njihovu originalnom obliku, pa susrećemo često imena Agnès, Beatrice, René, Dolores, Inge, Dick i sl. Čini se da naš zakonodavac nije mislio na tu okolnost, jer u zakonu o davanju imena djeci o tome nema spomena. U Francuskoj npr. strano ime mora biti u francuskom obliku, ne npr. Wilhelm nego Guillaume.

Na prijelazu iz srednjega u novi vijek, naročito u doba renesanse, gubi se u nekim evropskim zemljama onomastički sistem gologa imena i filijacije i prihvaća se sistem čvrstog porodičnog imena ili prezimena. U našem jeziku porodičnim imenom postao je patronimik, koji se tvori od posvojnog pridjeva na -ov, -ev, čemu pristupa deminutivni nastavak -ić. Tako je npr. prema očevu imenu Petar postao patronimik Petr-ov-ić, tj. sin Petrov, prema očevu zanimanju ili porijeklu postao je patronimik Kovač-ev-ić, Bošnjak-ov-ić, Barjaktar-ev-ić, tj. sin kovačev, Bošnjakov, barjaktarev. Nosilac pripadnosti bio je nastavak -ov, -ev, a nastavak -ić, koji je primarno deminutivni nastavak, prestao je vršiti funkciju deminucije i dobio novu funkciju označujući porodičnu descendenciju. U bugarskom i ruskom jeziku za patronimik najčešće služi samo posvojni pridjev bez deminutivnog nastavka -ić (Petrov, Kostov, Lomonosov, Solovljev). Takvih tvorba ima i u hrvatskosrpskom jeziku (isp. Mirkov, Popov, Stojkov, Jerolimov itd.), a u starini bilo ih je i više.

Razni evropski jezici razvili su različne sufikse kojima se označuje porodična pripadnost (isp. u starogrčkom sufiks -adēs, -eidēs: Peleídēs, Pelejev sin, Laertiádēs, Laertov sin; u engleskom jeziku i nordijskim jezicima često vrši funkciju sufiksa imenica So(h)n [sin], koja prijanja postpozitivno uz očevo ime: Dickson, Nelson, Robinson, Wilson, Petersen, Jacobson itd.).

Ovaj proces primanja čvrstog porodičnog imena nije, dakako, nastao odjednom, nego je rezultat mnogih pravnih, baštinskih i socijalnih činilaca, koji se javljaju već u ranom srednjem vijeku. Već od devetoga vijeka nailaze se kod feudalaca tragovi porodičnog imena, jer im se takvo ime nametalo kao najsigurnije sredstvo u složenim pitanjima nasljeđa. I u našim srednjovjekovnim glagoljičkim ispravama ima već dosta tragova pravim patronimicima (isp. Kukuljevićeva Acta croatica, Dečanske hrisovulje, Svetostefanski hrisovulj). Taj je proces prekinula okupacija i dominacija sa strane Turaka, koji su kao svi narodi na Orijentu poznavali samo onomastički sistem golog imena i filijacije. Poznato je da je tek u naše doba (1934) tvorac moderne turske države Kemal-paša Ata Turk donio zakon o stalnom porodičnom imenu.

Na brzu konsolidaciju stalnog porodičnog imena u Evropi, koji je prelazio s generacije na generaciju, utjecao je i spomenuti Koncil u Tridentu koji je svojim zaključkom propisao da se u svakoj crkvenoj župi vode matice rođenih, vjenčanih i umrlih.

Uopće, sa gledišta političkog, pravnog i socijalnog sistem čvrstog porodičnog imena odgovara određenoj društveno-političkoj etapi. Onim časom kad se pojedinac našao u čvrsto organiziranoj zajednici, a to je bila apsolutistička i centralistička država na prijelazu iz srednjega u novi vijek, morao je i svaki pojedinac u takvoj zajednici da bude registriran i identificiran, a to znači da je morao imati stalno i čvrsto porodično ime koje ga je tačno fiksiralo kao člana porodice i pripadnika države. Apsolutistička i centralistička država morala je imati dobro uređenu administrativnu evidenciju, jer je to zahtijevala vojska, sudovanje, školstvo, porezi, katastar i zamršeni procesi nasljeđa.

S naročitom pažnjom treba izučavati i analizirati nadimke. To su momentane kreacije za određenu osobu u određenoj prilici, i oni mogu da se odnose na bilo kakvu osobinu fizičku ili moralnu, po kojoj se ta osoba izdvaja između drugih ili je ta osobina za nju naročito karakteristična (boja kose, kože, očiju, visoki, niski stas, način hoda, govora, tjelesni nedostatak, karakteristična riječ, pripadnost vjerska, nacionalna itd.). U nadimcima se očituje sva duhovitost i inventivnost narodnog duha, sposobnost momentane stvaralačke snage, smisla za peckanje i ruganje, jer nadimci imaju češće negativno, pejorativno, nego pozitivno značenje. U njihovoj tvorbi javljaju se često augmentativni i pejorativni sufiksi. Nadimci mogu da nestanu s osobom

kojoj su nadjenuti, ali mogu lako da se prenesu i na potomke i u kasnijem periodu mogu da se nametnu kao porodično ime. U ranijim historijskim epohama gotovo svih civilizacija postojala je dugo vremena denominacija po golom imenu ili po filijaciji. Porodično ime javilo se relativno kasno. Međutim, nadimci su postojali u svima epohama i u svima civilizacijama. Oni leže u prirodi samoga čovjeka kao društvenoga bića, i što su ljudske aglomeracije bile veće i odnosi među ljudima složeniji, nadimci su postajali češći. U času svoga postanka oni su imali najčešće funkciju da distingviraju, da uklone zabludu koja je mogla nastati od mnoštva istih imena. Njih je dakle izazvala nužda ili potreba, taj najmoćniji faktor u stvaranju novih riječi i oblika. Notari i pisari u urbarima, službenici feudalaca, državnog fiska unosili su u svoje registre nadimke, jer golo ime ili filijacija pri mnoštvu istih imena nisu bili dovoljni da se sa sigurnošću utvrdi identitet pojedinaca.

II

Antroponimija je mlada nauka. Prvi međunarodni kongres za antroponimiju i toponimiju održan je u srpnju 1938. u Parizu i na njemu je donesen zaključak da se takvi kongresi održe svake treće godine. Kongres je dao snažan podstrek za istraživanja na području tih relativno mladih grana lingvistike. U Francuskoj je ministarstvo prosvjete osnovalo 1939. Komisiju za antroponimiju i toponomastiku kojoj je glavni zadatak da koordinira skupljanje i izučavanje antroponimijske i toponomastičke građe u Francuskoj. U jezicima mnogih kulturnih naroda pokrenuti su mnogobrojni časopisi, pojavile su se monografije i knjige, u kojima se izučavanju antroponimijske građe prilazi sa raznih strana i aspekata. Za rezultate antroponimijskog istraživanja interesiraju se ne samo stručnjaci nego za te probleme i njihove rezultate pokazuju mnogo interesa i obični ljudi, laici, jer je svaki čovjek vrlo osjetljiv i radoznao kad je riječ o postanku imena njegova ili njegovih poznanika.

U našoj jugoslavenskoj lingvistici poklanja se onomastičkim istraživanjima sve veća pažnja. Istina, mi nemamo još jednog časopisa za tu problematiku, ali u nekim republičkim centrima u institutima za jezik postoje onomastički odsjeci, u kojima se prate najnoviji rezultati i ispisuje građa iz historijskih spomenika. U posljednje vrijeme osnovani su u svima republičkim centrima onomastički odbori sa zadatkom da se u svima republikama pristupi što intenzivnijem radu na tom području. I naše tri akademije imaju svoj međuakademijski odbor kome je zadatak da koordinira rad na tim područjima i materijalno pomaže one koji polaze na teren radi skupljanja građe.

Naši poznati lingvisti F. Miklošič i T. Maretić u svojoj bogatoj naučnoj ostavštini ostavili su svaki po jedan krupan prinos izučavanju naše antroponimije, ali su njihovi radovi dotakli antroponimijske probleme samo s je-

dne strane. I Miklošič (*Die Bildung der slavischen Personennamen, Denkschriften Bečke Akademije, sv. X*) i Maretić (*O narodnim imenima i prezimenima u Hrvata i Srba, Rad Jug. akademije, knj. 81. i 82*) govore samo o ličnim (individualnim) imenima, navodeći sufikse pomoću kojih se ta imena tvore u slavenskim jezicima i posebno u hrvatskosrpskom jeziku. Maretić se u svojoj raspravi dotakao i prezimena (patronimika), ali samo onih koji su nastali od ličnog imena (tip Blagojević od Blagoje, Marković od Marko). Rad obojice naših učenjaka osniva se uglavnom na historijskoj građi, koju su našli u najstarijim spomenicima, a glavni im je zadatak bio da osvijetle etimologijsku stranu ličnog imena, puštajući po strani historijske, religiozne, socijalne i psihološke utjecaje, koji su od najveće važnosti pri stvaranju ličnih imena i prezimena. Nadimaka, koji su neobično važan činilac u stvaranju prezimena, oni uopće u svojim radovima ne dodiruju. I K. Jireček u svojoj velikoj monografiji (*Die Romanen in den Städten Dalmatiens, I-III, Denkschriften Bečke Akademije 47—48*) ograničava se samo na dalmatinske gradove, donoseći obilnu antroponimijsku građu na osnovu najstarijih pisanih latinskih spomenika. P. Skok u opširnoj lingvističkoj analizi Supetarskog kartulara (Zagreb 1952), tog značajnog spomenika iz vremena hrvatske narodne dinastije, pisanog latinitetom jedanaestog stoljeća, objašnjava obilnu romansku i hrvatsku antroponimijsku građu u tom spomeniku na moderan, suvremen način. On izvodi zanimljiv zaključak da su u Splitu u vremenu od 1080—1087. bila u upotrebi hrvatska i romanska lična imena, hrvatska čak u većoj mjeri nego latinska. Pored ličnih imena (muških i ženskih) javljaju se i tragovi patronimika, jer u to vrijeme Hrvati poznaju samo sistem filijacije. Nadimaka ima više. Njih Skok pronalazi u latinskom ruhu i daje im potrebna objašnjenja. Zanimljiva je konstatacija da hrvatske nadimke nose ne samo Hrvati nego i Romani, koji tada žive u Splitu. Iz te antroponimijske činjenice izlazi, po Skoku, nesumnjiv zaključak da je u Splitu u posljednjoj četvrti jedanaestog stoljeća postojala simbioza romansko-hrvatska. To se smatra i kao najvažniji rezultat ove zanimljive lingvističke analize. Veliki historijski rječnik Jugoslavenske akademije sadržava obilje antroponimijskog i toponomastičkog materijala, naročito u svom drugom dijelu, koji je rađen od 1948. do 1959. i koji se sada postepeno štampa. U Institutu Jugoslavenske akademije za jezik izrađuje se već nekoliko godina leksik prezimena NR Hrvatske prema popisu stanovništva g. 1948. Leksik će u prvom svom dijelu imati abecednim redom navedena sva prezimena u NR Hrvatskoj s brojem članova, nosilaca istoga prezimena, a u drugom dijelu sva mjesta u Republici u kojima su se ta prezimena nalazila u vrijeme popisa 1948. Na taj način naći će se na okupu svi patronimici naše Republike, koji, istina, po svojoj lokaciji neće odgovarati sadašnjem stanju, jer su pokreti stanovništva neprestano u toku, ali će u svakom slučaju pružati veliku pomoć pri izučavanju naše antroponimije. Ima već više i sitnijih radova.

štampanih ili priređenih za štampu u kojima se obrađuju ili pojedina prezimena ili antroponimija jednoga mjesta ili jedne manje oblasti. To je sigurno najbolji način i put da se jedanput dođe do patronimičkog rječnika ili onomastikona, koji će sadržavati sve rezultate do kojih su došli naši antroponomisti u svojim pojedinačnim studijama. O takvom rječniku mislio je već pred više od sto godina dalekovidni i neumorni Pavle Josip Šafaryk kao profesor i direktor gimnazije u Novom Sadu. On je počeo i skupljati građu za to veliko djelo, ali ma kako izuzetne sposobnosti bile, pojedinac nije u stanju da sam izvrši takav posao. Nedostatak takvog onomastikona osjetio je i Tomo Maretić pišući svoju raspravu o imenima i prezimenima u Hrvata i Srba, a osjetili su to, vjerojatno, i svi naši historici, geografi i etnografi. Naš budući patronimički rječnik ili onomastikon treba da pruži pored geografske raširenosti svakog pojedinog patronimika i sva prezimena koja su u prošlosti postojala, pa su nestala bilo izumrcem onih koji su to prezime nosili, bilo seljenjem u druge zemlje. Iz onomastikona treba da se vidi gdje se jedan patronimik ili prezime najprije pojavilo i kakva je njegova geografska raširenost danas. Stari ili najstariji patronimički likovi, sa podacima sigurno datiranim i lokaliziranim, često s mnogobrojnim grafičkim varijantama, mogu biti rezultat samo pojedinačnih izučavanja na osnovu historijskih (latinskih, glagoljičkih, ćirilskih) pisanih spomenika. Detalji historijski, geografski, toponomastički, socijalni, do kojih se dolazi izučavanjem pisanih spomenika, često pružaju građu da se objasni postanak i značenje imena, a to je i krajnji cilj svakog antroponimijskog izučavanja. Ovdje se postavlja i vrlo važno pitanje akcenta. Naša prezimena razlikuju se kadšto između sebe samo po akcentu (isp. Bábić i Băbić, Tómić i Tõmić, Jélić i Jëlić, Stojánović i Stòjanović, Jánković i Jânković), a često se akcenat prezimena razlikuje od apelativa, od koga je prezime postalo (isp. Lõnčār i lònčār, Sèrdār i sèrdār, Tèžāk i tēžāk itd.) ili se prezime razlikuje od etnika (isp. prezime Babogrédac i etnik Băbogredac). U Pravopisnom rječniku dopušten je dvostruki akcenat prezimena ako se takav akcenat javlja na većem području novoštokavskih govora. Što se tiče akcenta u prezimenima dijalektalnim (čakavskim, kajkavskim), akcenat prezimena treba prilagoditi, koliko god je to moguće, novoštokavskoj akcentuaciji. Patronimički rječnik koji će biti rezultat takvih izučavanja predstavlja za kulturnu historiju svakoga naroda veliku vrijednost.

Završit ćemo ovo izlaganje duhovitim odgovorom koji je J. W. Goethe, ozlojeđen zbog šaljive doskočice na račun svoga imena, uputio G. Herderu: »Prezime nije ogrtač koji se objesi na čija leđa pa se može lako izgužvati i poderati, nego je to odjeća, tijesno priljubljena uz tijelo i srasla s tijelom. pa se ne može trgati i derati bez boli i povrede za tijelo.«

TREBA PRIPAZITI NA PRIJEVODE!

Ljudevit Jonke

U prijašnjim godištim »Jezika« objelodanjeno je nekoliko teoretskih članaka o prevođenju, o njegovu značenju i obilježjima, a prikazani su bili i neki prijevodi s obzirom na pravilnost jezika i smisao. Ali u posljednje vrijeme takvi nam članci nedostaju, premda je uredništvo jezika ustupilo Društvu prevodilaca Hrvatske u svakom broju »Jezika« toliko prostora koliko je potrebno za kritički prikaz jednog prijevoda. Zanimljivo bi bilo znati kako to da kod nas izlaze toliki prijevodi starijih i novijih književnih djela a da se ipak o njima potanje ne piše. Pokazat ću na dva-tri starija i kojem novijem prijevodu kako u prevodilačkom radu ima često zastranjivanja protiv kojih treba da se borimo ako ne želimo da nam prijevodi, bez prave kontrole, ne postanu toliko nepouzdana da ih čitalac nerado prima u ruku.

Ako se pogledaju prijevodi starijega razdoblja i usporede s novijima, može se u prosjeku reći da su današnji prijevodi pouzdaniji, jezično pravilniji i stilski izražajniji nego stariji prijevodi. Ali i među suvremenim prijevodima ima, srećom manje, i takvih prijevoda za koje bi bilo bolje da se uopće nisu ni pojavili.

1. — Nedavno se navršilo 100 godina od smrti ugledne češke književnice Božene Němcove (1862). Njezino glavno književno djelo zove se »Babička« u češkome, a »Bakica« u hrvatskosrpskom. To djelo pripada među najbolja klasična djela češke književnosti, pa nije čudo što se ono pojavilo u hrvatskom prijevodu osam godina nakon pojave češkog originala. Češki original izašao je u Pragu 1855, a hrvatski prijevod u Zagrebu 1863. Roman je na hrvatskosrpski prevela Ljubica Maříkova, koja ima češko prezime jer je bila udata za Čeha Maříka koji je kao učitelj djelovao u Zagrebu, ali je ona po rodu Hrvatica, Ljubica Mocnaj, rođena 1838. u Sv. Roku u Lici. Taj je prijevod pod nazivom »Babica« danas rijetkost i čuva mu se jedan primjerak u zagrebačkoj Sveučilišnoj knjižnici pod br. 159381.

Ipak to nije ostao jedini prijevod »Bakice« na hrvatskosrpski. Godine 1917. izašao je u Zagrebu u izdanju nakladnika Jaroslava Merhauta prijevod Branimira Pekarića pod nazivom »Bakica«. Branimir Pekarić je zapravo pseudonim plodnog prevodioca Pavla Rakoša, kako me je upozorio bibliotekar prof. Marko Orešković.

Godine 1947. pojavila se opravdana želja da se ponovo izda ovo slavno djelo češke književnosti. Kako je taj zadatak povjeren meni, nužno sam pogledao kakvi su dotadašnji prijevodi i ne bi li bilo najjednostavnije redigirati jedan od tih prijevoda, s nužnim manjim izmjenama koje ne iziskuju oveći vremenski utrošak. Usporedivši oba prijevoda s originalom, vidio sam da manje truda iziskuje priređivanje potpuno novog prijevoda nego redigiranje